

Veřejná správa a archeologie v digitální době

Týden pro Digitální Česko

21. 11. 2024

Róbert Antal

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Ondřej Švejcar

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i.
Archeologický informační systém ČR

Zuzana Kopáčová

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Archeologický informační systém ČR

Archeologický
informační systém
České republiky

Archeologický ústav
AV ČR, Brno

STRATEGIE AV21

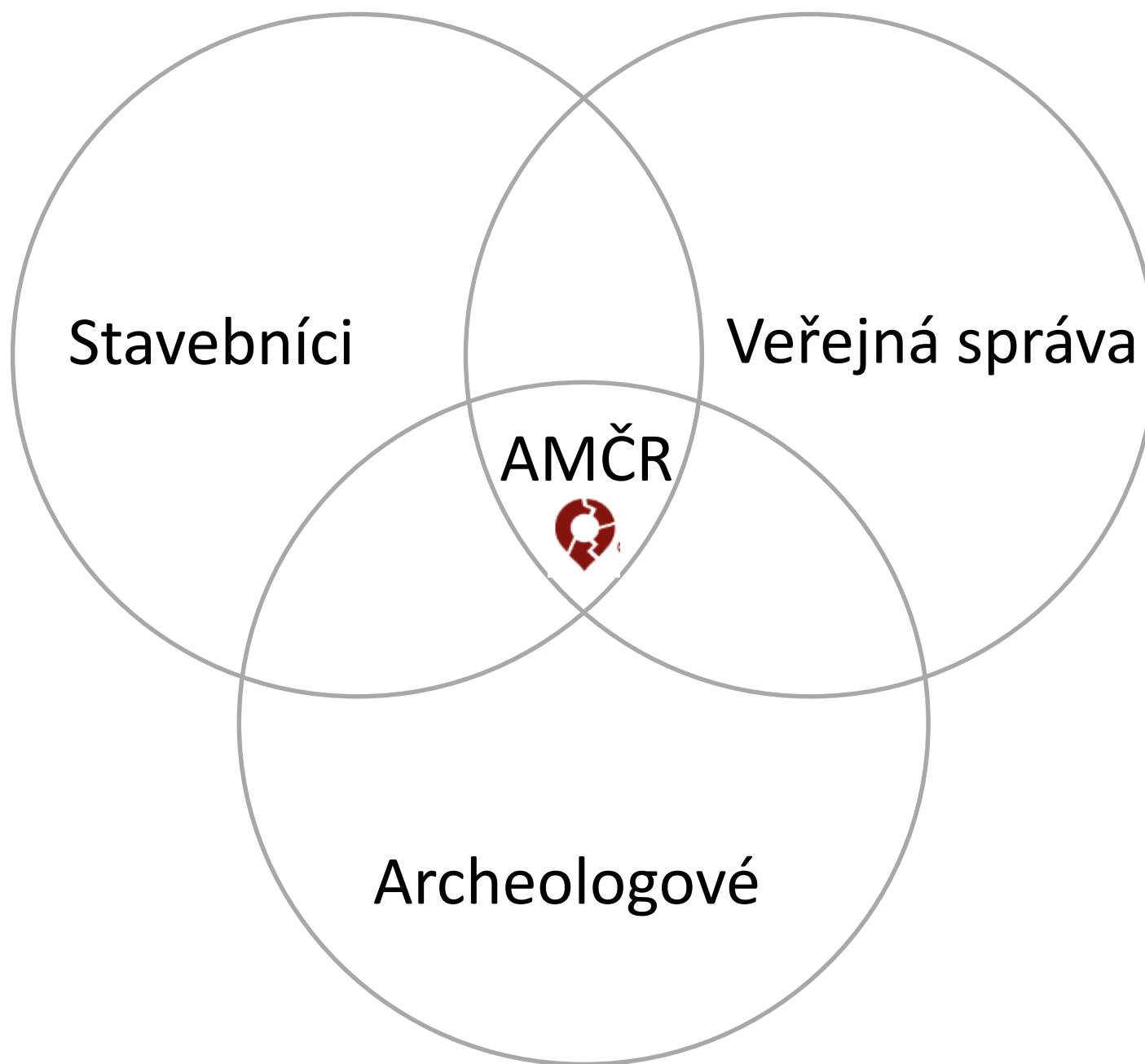

TÝDEN PRO
Digitální
Česko

Náplň webináře

1. Představení nástroje Archeologická mapa ČR (AMČR) a její role v oblasti veřejné správy
2. Zákonné povinnosti subjektů archeologické památkové péče
3. Plnění stávajících povinností v AMČR
4. Novela zákona o státní památkové péči a možné využití AMČR
5. Praktické ukázky využití AMČR
6. Infrastruktura Archeologického informačního systému ČR (AIS ČR) a využití dat v procesech veřejné správy (územní plánování, lesní hospodářské plány)

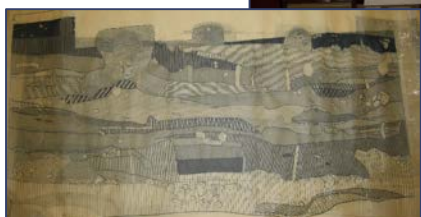
Aktéři

Historie vzniku AMČR

1919

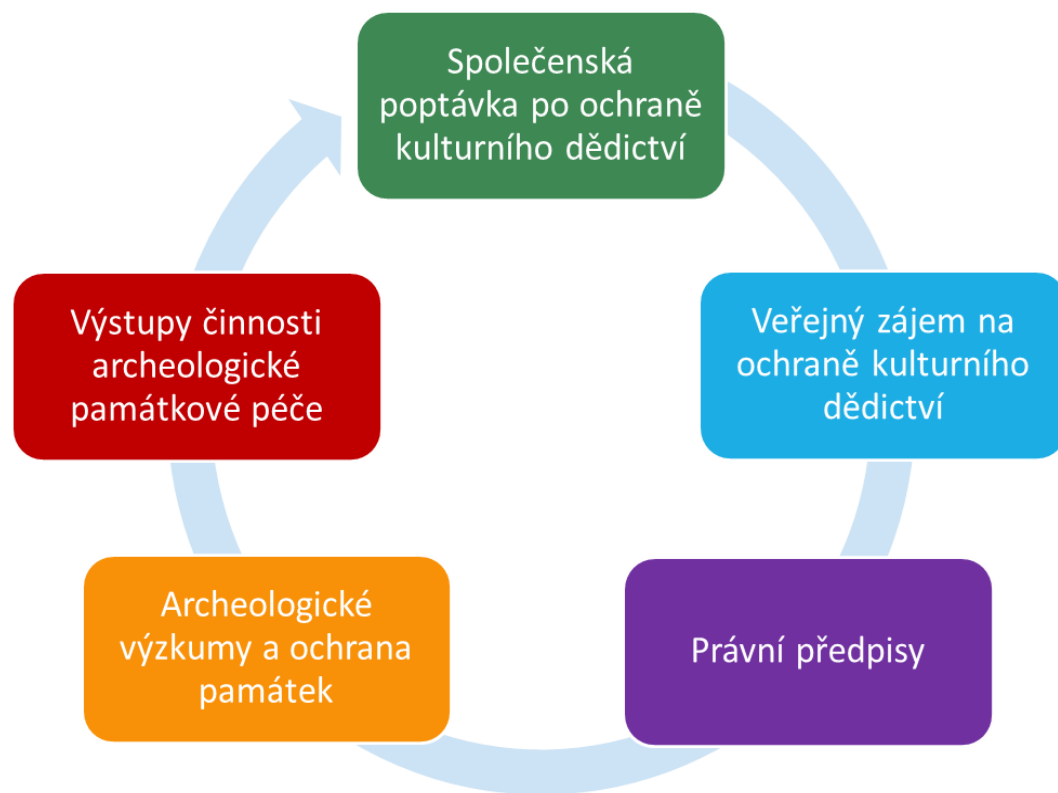
2024

Základní pojmy

1. Archeologická mapa České republiky – Informační systém integrující dvě základní oblasti správy archeologického dědictví ČR (součást AIS)
 1. oborový agendový systém
 2. „národní“ databáze archeologického kulturního dědictví
2. Projekt - Evidenční jednotky terénní činnosti badatelského nebo záchranného rázu evidovaná již ve fázi přípravy
3. Archeologická akce – prostorově a časově vymezená archeologická terénní činnost prováděná konkrétní organizací
4. Nálezová zpráva - dokument souhrnně popisující provedenou archeologickou akci s pevně určenými náležitostmi.

Archeologická mapa ČR v kontextu archeologické památkové péče

1. **AMČR** reflektuje **společenskou poptávku** veřejnosti po ochraně kulturního dědictví (formovanou do podoby **veřejného zaujmu**) tím, že ukládá a zpřístupňuje **informace a poznatky** získané v průběhu archeologických výzkumů.
2. **AMČR** dnes slouží jako hlavní nástroj plnění povinností obsažených v **zákoně č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči**, a to v souvislosti
 - prováděním **archeologických výzkumů**, a
 - evidencí a uchováním jejich **výstupů v podobě nálezových zpráv**.
3. **Výstupy** jsou pak zásadně dostupné odborné i laické veřejnosti skrze **Digitální archiv AMČR** (<https://digiarchiv.aiscr.cz/>), čímž přispívají k vědeckému bádání a k uspokojení **společenské poptávky**.

Jaké povinnosti musí subjekty plnit?

Stavebník

- Povinnost oznámit stavební (jiný) záměr Archeologickému ústavu (§ 22 odst. 2)
- Povinnost umožnit provedení záchranného archeologického výzkumu (*+ dle okolností hradit náklady výzkumu*)

Způsob plnění povinnosti

Skrze AMČR

Prakticky, v terénu

Archeolog

- Povinnost oznámit ARÚ (a NPÚ) zahájení archeologického výzkumu (§ 21 odst. 4)
- Povinnost podat ARÚ (a NPÚ) zprávu o výsledcích výzkumu (§ 21 odst. 4)

Skrze AMČR

Skrze AMČR

Plnění zákonných povinností prostřednictvím AMČR

1. Povinnost oznámit stavební (jiný) záměr Archeologickému ústavu (§ 22 odst. 2)

Charakteristika záměru

Hlavní katastr*

Vyplněno automaticky podle polohy v mapě.

Další katastry

Vyberte případné další katastry dotčené záměrem. V případě rozsáhlých zásahů (např. liniové stavby) doporučujeme projekt rozdělit a oznamovat po menších částech.

Plánované zahájení prací*

Termín plánovaného zahájení realizace záměru (lze zadat rozsah).

Podnět*

Název stavby nebo charakteristika jiného záměru (např. terénní úpravy, těžba surovin, lesní těžba apod.).

Lokalizace*

Bližší specifikace umístění zamýšlené stavby či jiného záměru (např. ulice a číslo popisné, název polní trati, místní název apod.).

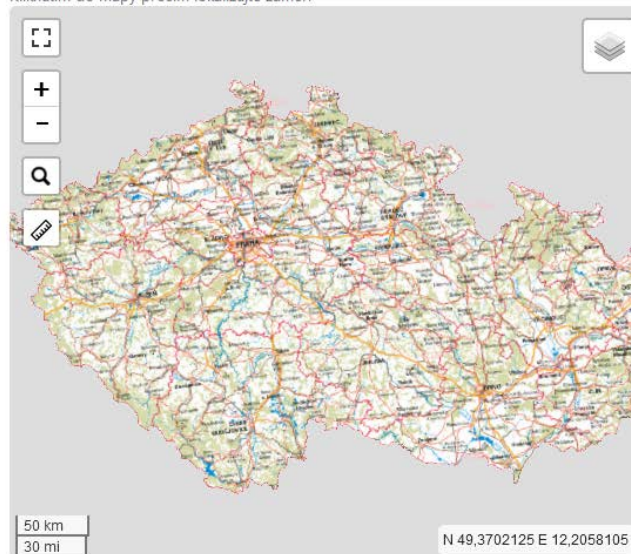
Parcelní číslo*

Číslo parcel dotčených záměrem.

Označení stavby

Identifikační číslo stavby podle stavebního nebo jiného úřadu (číslo jednací nebo spisová značka).

Kliknutím do mapy prosím lokalizujte záměr.

*Oznámení učiněná jiným způsobem jsou taktéž evidována v **AMČR**. Jedná se tedy o **vyčerpávající evidenci všech oznámených záměrů**.*

Plnění povinnosti prostřednictvím online formuláře

- unifikuje obsah oznámení
- zabezpečuje podání všech relevantních informací ze strany stavebníka
- šetří čas stavebníkům i pracovníkům ARUP/B

Plnění zákonných povinností prostřednictvím AMČR

2. Povinnost oznámit ARÚ (a NPÚ) zahájení archeologického výzkumu (§ 21 odst. 4)

Detail

Typ projektu

záchraný

Hlavní katastr

Miroslav (Znojmo; 69537)

Další katastry

Podnět

Miroslav zámek - oprava dlažby na nádvoří

Lokalizace

Vstupní nádvoří zámku Miroslav

Parcelní číslo

94

Označení stavby

Plánované zahájení prací

4.10.2024 - 4.10.2024

Přihlášení projektu

Vedoucí projektu

Dejmal, Miroslav

Organizace

Archaia Brno

Uživatelské označení

A110/2024

Památková ochrana

kulturní památka

Rejstříkové číslo USKP

17639/7-6560

Název památky

Zámek Miroslav

Terénní část

Datum zahájení výzkumu

7.10.2024

Datum ukončení výzkumu

Termín odevzdání

3. Povinnost podat ARÚ (a NPÚ) zprávu o výsledcích výzkumu (§ 21 odst. 4)

Dokumenty					
Náhled	ID	Typ	Organizace	Rok vzniku	Popis
	M-TX-202300619	nálezová zpráva	Archeologické centrum Olomouc	2022	Parovod Lafayetteova ulice

- Vyplněním tabulky **Terénní část** v konkrétním projektu archeolog splní povinnost oznámit Archeologickému ústavu zahájení výzkumu.
- Odevzdáním **Nálezové zprávy** v **AMČR** archeolog plní povinnost podat Archeologickému ústavu zprávu o výsledcích výzkumu.
- Díky dohodě mezi Archeologickými ústavu a NPÚ, archeolog prostřednictvím **AMČR** plní také povinnosti směrem k NPÚ (v případě výzkumu na památkově chráněném území/objektu).

Novela zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Od 1. 1. 2025 se mění pravidla pro nakládání s archeologickými nálezy, které jsou krajským majetkem:

1. Organizace, kterých nálezy nejsou majetkem obce, nebo státu mají povinnost **oznámit** kraji **zahájení archeologického výzkumu** v jeho obvodu
2. Po výzkumu organizace nálezy zpracuje a spolu s dokumentací je předá kraji
3. Náležitosti oznamování a zpracování může kraj upravit nařízením

V této chvíli není definitivně známo, zda a jak kraje přistoupí k tvorbě nařízení.

Archeologické ústavy a AIS ČR však disponují infrastrukturou, která může usnadnit realizaci nových procesů.

ARÚ mohou umožnit krajům přístup do AMČR, ve které lze povinnosti plnit.

Oznamovací povinnost archeologa je v zásadě totožná s již existující povinností, lze je tedy plnit jedním úkonem směrem k ARÚ, NPÚ i krajům.

Za předpokladu, že by kraje považovali za dokumentaci zavedené nálezové zprávy, jejich předávání lze opět realizovat spolu s odevzdáním ARÚ.

Novela zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Na nová pravidla reaguje také nová skutková podstata přestupku:

- Právnická nebo podnikající fyzická osoba se dále dopustí přestupku tím, že **poruší povinnost stanovenou v nařízení kraje** vydaném na základě § 23a odst. 4 (§ 35 odst. 2)
- Tento přestupek projednává kraj

AMČR poskytuje jednoduchý a transparentní způsob ověřování plnění povinností.

Oprávněná archeologická organizace může kraji jednoduše doložit výpis realizovaných archeologických výzkumů.

Kraj může jednoduše v AMČR ověřit, jaké archeologické výzkumy v jeho obvodu probíhají, a zda jsou naplňovány zákonné povinnosti

AMČR krajům také umožňuje samostatně kontrolovat plnění oznamovací povinnosti stavebníků

Novela zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Novela zákona také mění způsob odnímání povolení oprávněných organizací ze strany Ministerstva kultury.

Od ledna 2025 může MK ČR povolení odejmout i **bez dohody s Akademií věd ČR**, a to kupř. v případě závažného porušování povinností stanovených zákonem, nebo na základě zákona (*dopadá také na povinnosti stanovené nařízením*)

Ministerstvo kultury může od ledna 2025 kontrolu provádět samostatně, kupř. ověřováním informací v AMČR.

Shrnutí

- Novela zákona přináší orgánům veřejné moci nové možnosti kontroly plnění zákonných povinností
- Oprávněným organizacím povinnosti přibudou, přibudou také potenciální sankce
- ARÚ a AIS ČR mohou prostřednictvím AMČR přispět k rychlému a transparentnímu naplňování nových povinností tak, aby nedošlo k nárustu administrativy a byrokracie
- Archeologické ústavy mohou v dané věci poskytnout konzultace a školení pro uživatele

Praktická část workshopu

Praktická část workshopu stručně představí:

1. jak získat přehled evidovaných projektů na určitém území – *obecné plnění oznamovací povinnosti stavebníků*
2. jak vyhledat konkrétní projekt a následně:
 - a) zjistit, kdy byl stavební záměr oznámen – *splnění oznamovací povinnosti stavebníka v konkrétním případě*
 - b) zjistit, zda archeolog oznámil zahájení výzkumu – *splnění oznamovací povinnosti oprávněné organizace*
 - c) zjistit, zda byla odevzdána nálezová zpráva – *splnění povinnosti podat zprávu o výsledcích výzkumu v konkrétním případě*
3. jak získat přehled plnění povinností ze strany oprávněné organizace – *odevzdávání nálezových zpráv – dlouhodobé plnění povinnosti podat zprávu o výsledcích výzkumu*

Body 1 až 2 b) jsou relevantní pro kontrolu ze strany krajů

Body 2 c) a 3 jsou relevantní pro kontrolu ze strany Ministerstva kultury ČR

Pro podrobné seznámení s AMČR lze domluvit školení pro nové i stávající uživatele.

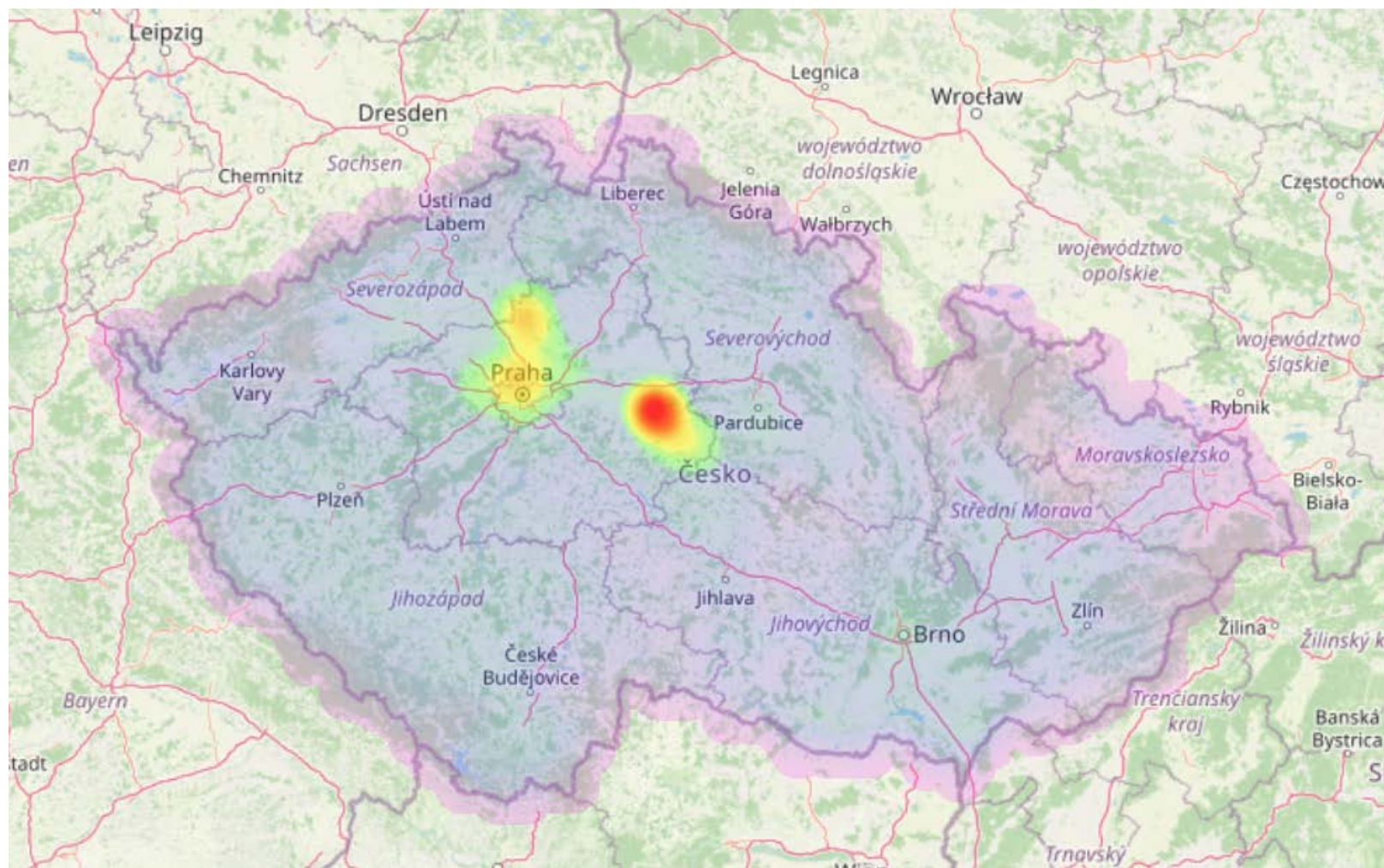
Shrnutí

- Novela zákona přináší orgánům veřejné moci nové možnosti kontroly plnění zákonných povinností
- Oprávněným organizacím povinnosti přibydou, přibydou také potenciální sankce
- ARÚ a AIS ČR mohou prostřednictvím AMČR přispět k rychlému a transparentnímu naplňování nových povinností tak, aby nedošlo k nárustu administrativy a byrokracie
- Archeologické ústavy mohou v dané věci poskytnout konzultace a školení pro uživatele

AIS ČR a územní plánování

Systém schraňuje informace o téměř 180 000 výzkumech.

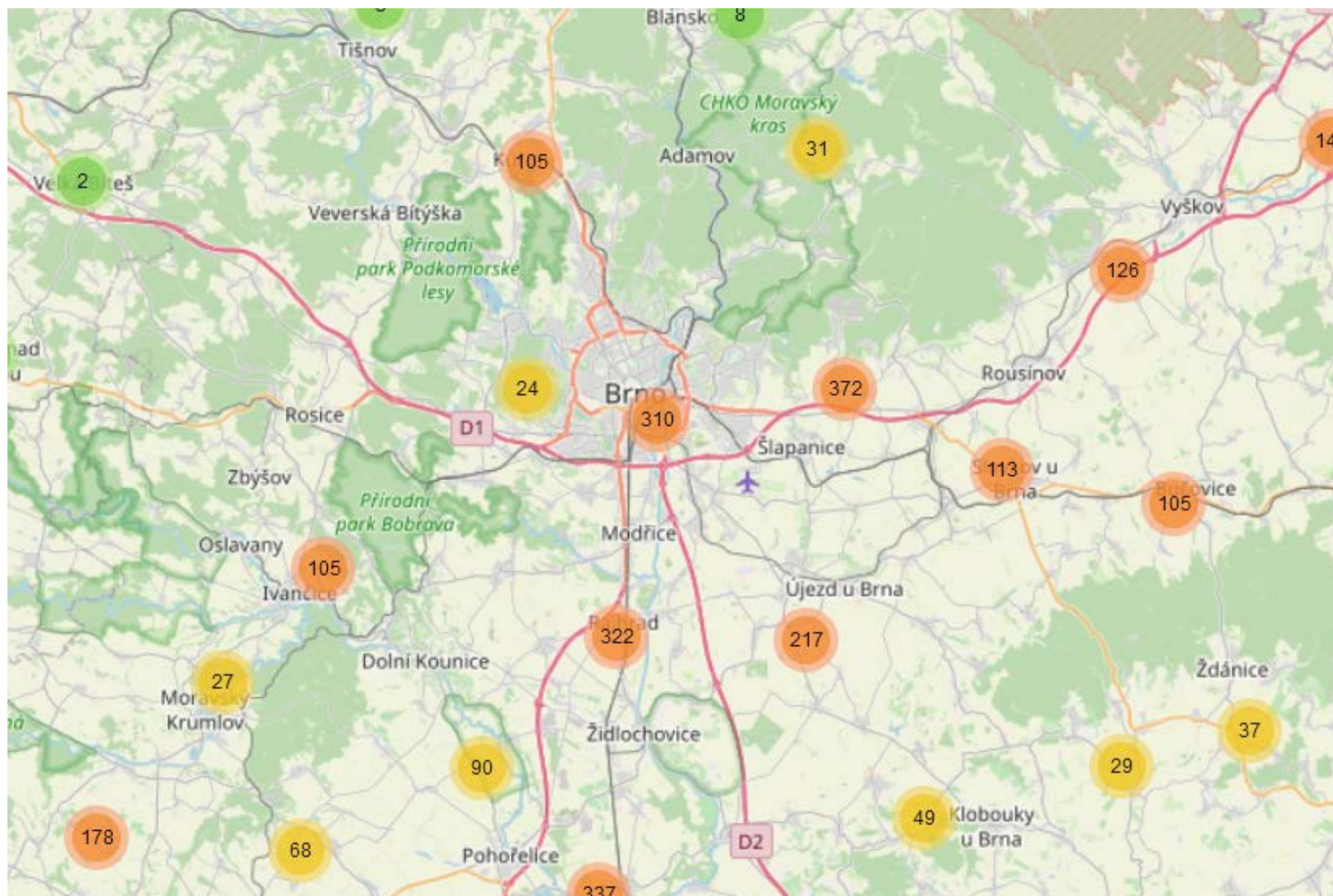
Informace jsou přístupné v **Digitálním archivu AMČR** v podobě mapových podkladů i konkrétních dokumentů.

AIS ČR a územní plánování

Mnohé části České republiky jsou dnes do velké míry prozkoumané.

Získané informace lze použít při predikci archeologického potenciálu, případně náročnosti záchranného archeologického výzkumu.

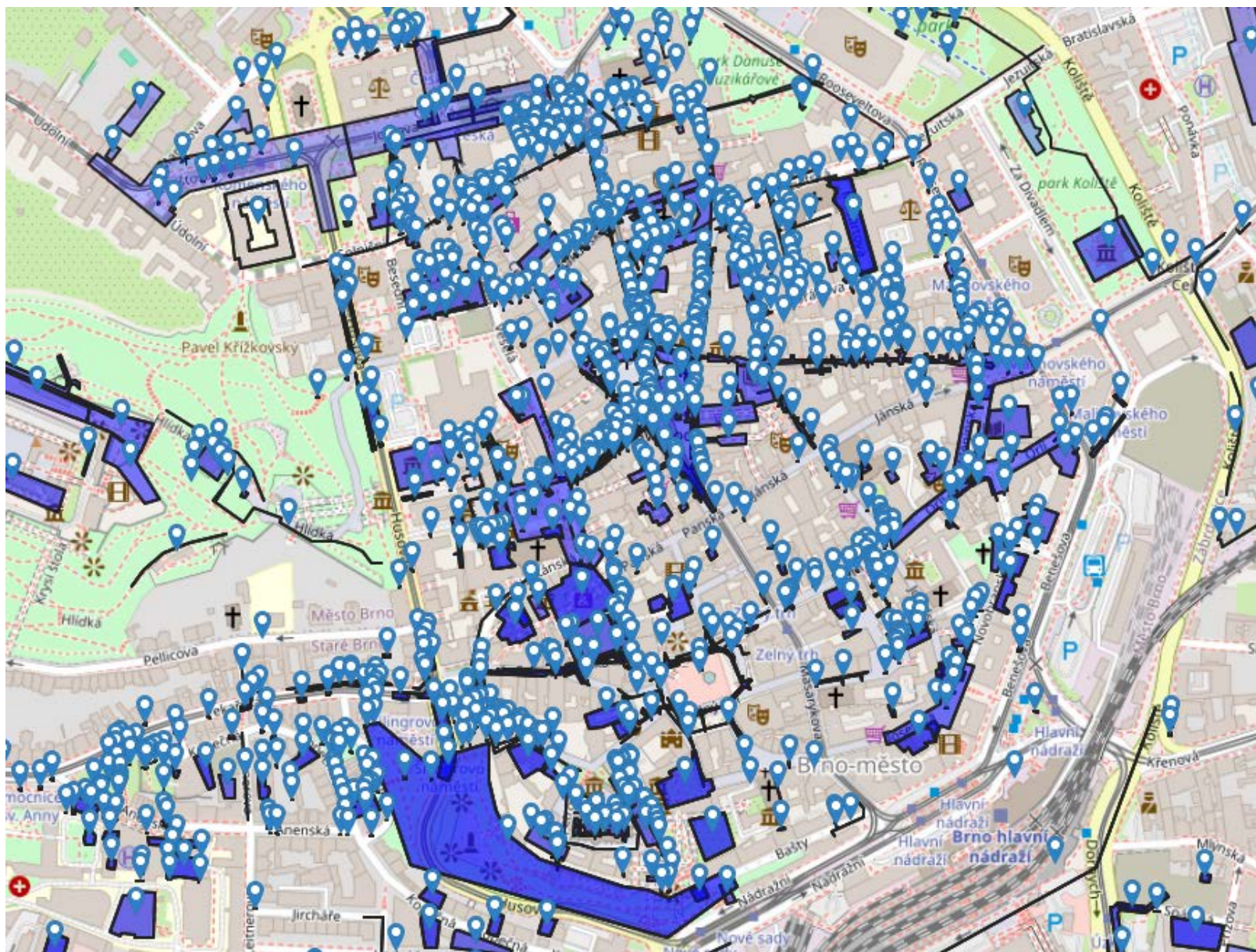
AIS ČR a územní plánování

Na příkladu centra Brna lze uázat obrovský objem sesbíraných dat.

Jejich potenciál v rámci územního plánování a přípravy stavebních záměrů není využíván do maximální možné míry.

Poznatky o územích s archeologickými nálezy lze reflektovat při tvorbě územních plánů.

Do budoucna lze uvažovat, jak stavebníkům přinášet další cenné informace – kupř. o cenové a časové náročnosti výzkumu v různých zájmových oblastech

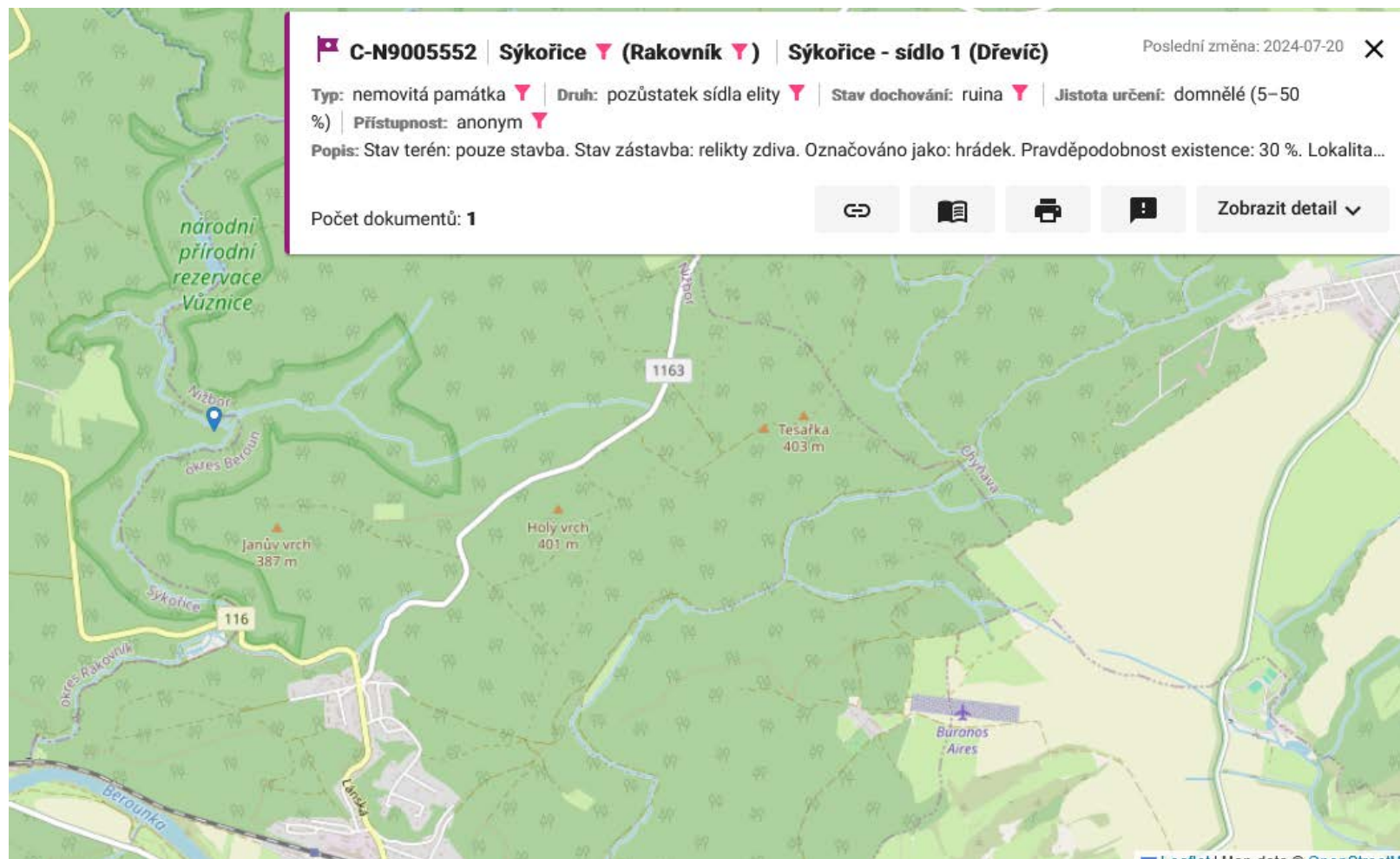

AIS ČR a lesní hospodářské plány

ARÚ sbírají také informace o archeologických lokalitách v lesním prostředí.

Tyto lze využít pro potřeby hospodaření v lesích, kupř. pro přípravu lesních hospodářských plánů.

Na základě těchto informací lze provádět činnost tak, aby nepůsobila zbytečné škody.

Infrastruktura Archeologických ústavů a AIS ČR

Formulář pro oznámení o stavební činnosti	<u>https://amcr.aiscr.cz/oznameni/</u>
Mapa oprávněných archeologických organizací	<u>https://oao.aiscr.cz/#!/</u>
Referát archeologické památkové péče – Praha	<u>https://www.arup.cas.cz/referat-archeologicke-pamatkove-pece/</u>
Referát archeologické památkové péče – Brno	<u>https://www.arub.cz/referat-archeologicke-pamatkove-pece/</u>
Informace pro stavebníky – Praha	<u>https://www.arup.cas.cz/pro-stavebniky/</u>
Informace pro stavebníky – Brno	<u>https://www.arub.cz/archeologicke-sluzby/informace-pro-stavebniky/</u>
AIS ČR	<u>https://www.aiscr.cz/</u>
Archeologická mapa ČR	<u>https://amcr.aiscr.cz/</u>
Digitální archiv AMČR	<u>https://digiarchiv.aiscr.cz/</u>
Informační stránka AMČR	<u>https://amcr-info.aiscr.cz/</u>

Děkujeme za pozornost!

Veřejná správa a archeologie v digitální době
Týden pro Digitální Česko, 21. 11. 2024

Mgr. et Mgr. Róbert Antal, Ph.D.

antal@arub.cz

Mgr. Ondřej Švejcar Ph.D.

svejcar@arup.cas.cz

Mgr. Zuzana Kopáčová

kopacova@arub.cz